

Homília pápeža Benedikta XVI. v Bazilike sv. Pavla za hradbami, pri hrobe sv. Pavla 28. júna 2008 na vigíliu slávnosti sv. Petra a Pavla za prítomnosti Bartolomeja I. ortodoxného patriarchu v Konštantinopole.

Sv. Pavol sa chce s nami zhovárať - dnes

Vaša Svätosť a veľavážený členovia bratskej delegácie, páni kardináli, ctení spolubratia v biskupskej a kňazskej službe, milé sestry a bratia!

Sme zhromaždení pri hrobe sv. Pavla, ktorý sa narodil pred 2000 rokmi v Tarze v Cilícii, v dnešnom Turecku. Kto bol sv. Pavol? Pred vzrušeným davom ľudí v jeruzalemskom chráme, ktorý ho chcel usmrtiť, predstavuje sa sám týmito slovami: „Ja som Žid. Narodil som sa v cilícijskom Tarze, ale vychovaný som bol v tomto meste. Pri Gamalielových nohách som sa naučil prísne žiť podľa zákona otcov a horlil som za Boha ...“ (Sk 22, 3).

Na konci svojich ciest o sebe povedal: „A ja som ustanovený ... za učiteľa pohanov vo viere a pravde (1 Tim 2, 7; porov. 2 Tim 1, 11). So spätným pohľadom na svoju životnú púť sa nazýva učiteľom národov – apoštolom a hlásateľom Ježiša Krista. Ale tento pohľad pritom nezasahuje iba do minulosti.

Učiteľ národov – toto slovo sa otvára do budúcnosti na všetky národy a generácie. Sv. Pavol pre nás nie je iba postavou minulosti, na ktorú si s úctou spomíname. On je aj naším učiteľom, on je aj pre nás apoštolom a hlásateľom.

Zhromaždili sme sa tu teda, nie aby sme premýšľali o minulej histórii, ktorá neodvratiteľne uplynula. Sv. Pavol sa chce s nami rozprávať - dnes. Na to som vyhlásil zvláštny Rok sv. Pavla: aby sme mu načúvali a aby sme sa od neho ako od nášho učiteľa teraz naučili „vieru a pravdu“, v ktorých sú zakorenené dôvody jednoty Kristových učeníkov. Z tohto hľadiska som pri príležitosti 2000. jubilea narodenia tohto apoštola zažal zvláštny „plameň sv. Pavla“, ktorý bude po celý rok horieť v špeciálnej uhlíkovej nádrži v átriu baziliky. Na oslavu tejto spomienky som posvätil tzv. „Bránu sv. Pavla“, cez ktorú som vošiel v sprievode patriarchu Konštantinopola, kardinála - arcikňaza a ďalších cirkevných autorít. Cítim hlboko vnímanú radosť, že otvorenie Roku sv. Pavla nadobúda skrze prítomnosť početných delegátov a zástupcov iných cirkví a náboženských spoločenstiev, ktorých prijímam s otvoreným srdcom, aj mimoriadny ekumenický charakter. Na prvom mieste pozdravujem Jeho Svätosť, patriarchu Bartolomeja I. a členov jeho delegácie, ako aj veľkú skupinu laikov, ktorí prišli do Ríma z rôznych častí sveta, aby s ním a s nami prežívali všetky tieto chvíle modlitby a meditácie. Pozdravujem delegátov bratských cirkví, ktoré majú špeciálny vzťah k sv. Pavlovi apoštolovi – z Jeruzalema, Antiochie, Cypru, Grécka – a ktoré tvoria geografické prostredie života sv. Pavla pred jeho príchodom do Ríma. Srdečne pozdravujem aj bratov rôznych cirkví a náboženských spoločenstiev z Východu a Západu, a spolu so všetkými, čo s nimi prišli, aby sa zúčastnili na slávnostnom otvorení Roku sv. Pavla venovanému apoštolovi národov.

Nepýtajme sa teda iba - kto bol sv. Pavol? Pýtajme sa predovšetkým – kto je sv. Pavol? Čo on hovorí mne? Chcel by som v tejto hodine, na počiatku Roku sv. Pavla, ktorý tu otvárame, vyzdvihnúť tri texty z bohatého svedectva Nového zákona, v ktorých sa zjavuje jeho vnútorná fyziognómia, to, čo je vlastné jeho bytiu. V Liste Galat'anom nám poskytol svoje celkom osobné vyznanie viery, v ktorom pred čitateľmi všetkých čias otvára svoje srdce – a hovorí, čo je vnútornou hybnou silou jeho života: „Už nežijem ja, ale vo mne žije Kristus. Ale život,

ktorý teraz žijem v tele, žijem vo viere v Božieho Syna, ktorý ma miluje a vydal seba samého za mňa ... (2, 20). Všetko, čo sv. Pavol robí, vychádza z tohto stredu. Jeho viera je skúsenosť celkom osobnej lásky Ježiša Krista; je to vedomie toho, že Kristus nezomrel akosi do všeobecna, ale že jeho Pavla miloval a ako Vzkriesený ho dnes miluje; že dal seba za neho. Jeho viera je zasiahnutosť láskou Ježiša Krista, čo ho otrasie najvnútornejšieho kútika duše a úplne premení. Jeho viera nie je teória, nie je to mienka o Bohu a o svete. Jeho viera je vznikom Božej lásky v jeho srdci. A tak je táto viera samotná láskou k Ježišovi Kristovi.

Sv. Pavla mnohí predstavujú predovšetkým ako výbojného muža, ktorý sa dokáže oháňať mečom slova. Nuž rozpory na jeho ceste ako apoštola naozaj nechýbali. On nehľadal povrchnú harmóniu. V jednom z jeho prvých listov, ktorý napísal Solúnčanom, sám hovorí: „Ale po toľkom utrpení a potupovaní, ... vo svojom Bohu sme našli odvahu hlásať vám Božie evanjelium uprostred mnohých ťažkostí. Nikdy sme sa, ako viete, nezaliečali rečami, ani nás nehnať lakomstvo, Boh je svedok“ (*1 Sol 2, 2.5*). Pravda bola pre neho príliš veľká, aby bol ochotný obetovať ju za vonkajší úspech. Pravda, ktorú prežil pri stretnutí so Vzkrieseným, mu bola hodná sporu, prenasledovania, utrpenia. Ale to, čo ho vnútorne najviac poháňalo, bolo, že bol milovaný Ježišom Kristom a že túto lásku odovzdával ďalej. Sv. Pavol bol milujúcim mužom, a všetko jeho pôsobenie a utrpenie sa vysvetľuje iba z tohto jadra. Základné nosné pojmy jeho hlásania evanjelia možno pochopiť jedine z tohto pohľadu. Vezmime si iba jedno zo slov jeho srdca: slobodu. Skúsenosť radikálnej lásky Krista mu jasne ukázala pravdu a cestu ľudskej existencie – v tom bolo všetko obsiahnuté. Sv. Pavol bol slobodný ako človek milovaný Bohom a spolu s ním milujúci iných. Táto láska je teraz „zákonom“ jeho života a takisto sloboda jeho života. On hovorí a koná so zodpovednosťou založenou na láske. Sloboda a zodpovednosť sú tu nerozlučné jedno. Pretože stojí v zodpovednosti lásky, je slobodný; pretože je milujúci človek, žije celkom v zodpovednosti tejto lásky a neberie slobodu ako rúšok pre svojvôľu a egoizmus. Z rovnakého ducha formuloval sv. Augustín svoje slávne slová: *Dilige et quod vis fac* (*Tract 1 Joa 7, 7-8*) – miluj a rob, čo chceš. Kto miluje Krista ako sv. Pavol, ten môže skutočne robiť čo chce, pretože jeho láska je zjednotená s vôľou Krista a tak s vôľou v Boha – pretože jeho vôľa je pevne zakotvená v pravde a pretože jeho vôľa už nie je iba vlastnou vôľou, svojvôľou autonómneho 'ja', ale je prijatá do Božej slobody, a tak z nej prijíma cestu.

Pri hľadaní vnútornej fyziognómie sv. Pavla by som na druhom mieste chcel pripomenúť slová, ktoré mu vzkriesený Kristus adresoval na ceste do Damašku. Pán k nemu najprv volá: „Šavol, Šavol, prečo ma prenasleduješ?“ Na otázku: „Kto si, Pane?“ nasleduje odpoveď: „Ja som Ježiš, ktorého ty prenasleduješ“ (*Sk 9, 4f*). Tým, že Šavol prenasleduje Cirkev, prenasleduje samotného Ježiša. „Ty ma prenasleduješ.“ Ježiš sa identifikuje s Cirkvou v jednom jedinom subjekte. V tomto zvolaní Vzkrieseného, ktorým premenil život Šavla, je v podstate obsiahnutá už celá náuka Cirkvi o Kristovom Tele. Kristus sa nestiahol do neba a nezanechal na zemi hŕstku prívržencov, ktorí budú „jeho vec“ ďalej viesť. Cirkev nie je spolok, ktorý chce šíriť istú vec. V nej nejde o nejakú vec. V nej ide o osobu Ježiša Krista, ktorý ako Vzkriesený zostal Telom. On má „mäso a kosti“ (*Lk 24, 39*), tak to hovorí Vzkriesený u Lukáša učeníkom, ktorí ho považujú za ducha. On má telo. On je sám prítomný vo svojej Cirkvi, „Hlava a Telo“ jediný subjekt, povie neskôr sv. Augustín. „Vari neviete, že vaše telá sú Kristovými údmi?“ píše sv. Pavol Korinťanom (*1 Kor 6, 15*). A dodáva: Ako sa muž a žena po Genezis stanú jedno telo, tak sa Kristus s tými svojimi stane jeden duch, to znamená jeden jediný subjekt v novom svete vzkriesenia (*1 Kor 6, 16ff*). V tom všetkom prežaruje Eucharistické tajomstvo, v ktorom Kristus neustále daruje svoje telo a robí nás svojím telom. „... A chlieb, ktorý lámeme, nie je účasťou na Kristovom tele? Keďže je jeden chlieb, my mnohí sme jedno telo, lebo všetci máme podiel na jednom chlebe“ (*1 Kor 10, 16f*).

Týmito slovami nás v tejto hodine neoslovuje iba sv. Pavol, ale sám Pán: Ako ste mohli roztrhnúť moje Telo? Pred tvárou Krista sa tieto slová stávajú súčasne naliehavou prosbou: Zved' nás dokopy zo všetkých rozdelení. Daj, nech sa to dnes stane skutočnosťou: Je jeden chlieb. Preto sme my mnohí jedno Telo. Slová o Cirkvi ako o Kristovom tele nie sú pre sv. Pavla len nejakým prirovnaním. On ide ďalej, nezostáva len pri prirovnaní. „Prečo ma prenasleduješ?“ Kristus nás neustále vťahuje do svojho Tela, buduje svoje Telo smerom z Eucharistického streda von, ktorý je pre sv. Pavla centrom kresťanskej existencie, o ktorom sa my všetci a každý z nás jednotlivo celkom osobne smie dozvedieť: On ma miloval a daroval seba za mňa.

Na záver by som chcel uviesť neskoršie slová sv. Pavla, privolanie Timotejovi z väzenia pred tvárou smrti. „... trp spolu so mnou za evanjelium“, hovorí apoštol svojmu žiakovi (2 *Tim* 1,8). Tieto slová, ktoré stoja ako testament na konci apoštolovej púte životom, pripomínajú počiatky jeho vyslania. Kým Šavol po stretnutí so Vzkrieseným prebýval slepý vo svojom byte v Damašku, dostal Ananiáš úlohu ísť k obávanému prenasledovateľovi a vložiť na neho ruky, aby znova videl. Na námietku Ananiáša, že tento Šavol je nebezpečný prenasledovateľ kresťanov, prichádza odpoveď: „Len choď, lebo jeho som si vyvolil za nádobu, aby zanesol moje meno pohanom aj kráľom i synom Izraela; a ja mu ukážem, koľko musí trpieť pre moje meno ...“ (*Sk* 9, 15f). Úloha hlásania evanjelia a povolanie k utrpeniu pre Krista patria nerozlučne k sebe. Povolanie za učiteľa národov je súčasne a samo v sebe povolaním k utrpeniu v spoločenstve s Kristom, ktorý nás svojím utrpením vykúpil. Pravda stojí za utrpenie vo svete, v ktorej má lož moc. Kto sa chce vyhnúť utrpeniu, kto ho chce udržať ďaleko od seba, ten sa vyhýba samotnému životu a jeho veľkosti; ten nemôže byť služobníkom pravdy a tak ani viery. Láska neexistuje bez utrpenia – bez utrpenia vzdania sa seba samého, bez premeny a očistenia svojho 'ja' smerom do pravej slobody. Kde nie je nič, čo by bolo hodné utrpenia, tam stráca svoju hodnotu aj život samotný. Eucharistia – stred nášho bytia ako kresťanov – spočíva na odovzdaní sa Ježiša Krista za nás, zrodila sa z utrpenia lásky, ktoré našlo vyvrcholenie v kríži. Z tejto sebadarujúcej lásky žijeme. Ona nám dáva odvahu a silu trpieť s Kristom a pre Krista v tomto svete s vedomím, že práve tak sa stane náš život veľkým, zrelým a pravdivým. Zo všetkých listov sv. Pavla vidíme, ako sa na jeho ceste učiteľa národov naplnila predpoveď, ktorú Pán povedal v hodine jeho povolania Ananiášovi: „Ja mu ukážem, koľko musí trpieť pre moje meno.“ Jeho utrpenie ho overuje ako učiteľa pravdy, ktorý nehľadá svoj zisk, svoju slávu, svoje vlastné naplnenie, ale stojí za toho, ktorý nás všetkých miloval a ktorý sa za nás daroval.

V tejto hodine poďakujme Pánovi za to, že povolal sv. Pavla a že ho urobil svetlom národov, učiteľom nás všetkých a prosme ho: Daj nám aj dnes svedkov vzkriesenia, ktorí sú zasiahnutí tvojou láskou a chcú vnášať evanjelium do našej doby. Svätý Pavol, oroduj za nás. Amen.